

БӨЛІМ: БАЯНДАМАЛАР

Білім негізі бастауыш сыныпта

ЖАРИЯЛАНДЫ
22.11.2021СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/110946/>

«Білім негізі бастауыш сыныпта»

Мұғаліммін, білім беру міндетім,

Болсам деймін жерге-жауын, гүлге- күн.

Бойымдағы бәрін берем барымның.

Алсам болды шәкіртімнің құрметін.

Ұстаз –ұрпақ тәрбиелеп өсіруші,қоғамның болашағына жауапты арқа сүйген тірегі.

Мектеп ең бірінші болып алдында әлеуметтік –қоғамдық өмірдің әлемін ашады. Жанұясымен қатар өзіне бала тәрбиесіндегі басты рөлді алады. «Білім негізі бастауыш сыныпта» деп бекер айтылмаған болар,ең бірінші балаға дұрыс білім бағдар беріліп,нәр алып сусындауы осы бастауыш сыныптың негізі болар.Мектеп қабырғасына келіп білім алып,шыңдала түсіп,үлкен өмірге қадам басуының негізгі кілті бастауыш сыныптан басталады.

Бұл жерде әрине, мектепке алғаш келгендегі баланың алғашқы ұстазына тоқталмауға болмас. Мен бүгін осы оқушы мен мұғалім арасындағы кейбір қарым-қатынастардың бала психологиясына кері әсеріне тоқталып өтпекпін.

Бастауыш сынып оқушыларының мінез құлқындағы қиындықтардың пайда болу себептерін психологтар біріншіден отбасы тәрбиесі десе, екіншіден мектептегі мұғалімнің, ондағы жүргізіліп отырған оқу-тәрбие жұмысының әсері дейді.

Белгілі психолог Д.Б.Элькониннің айтуынша, мектепке келген кезден бастап оқушы мен мұғалім арасында қарым-қатынас қалыптаса бастайды. Бұл оқушыға бастапқыда қиынға соғады. Мектептегі талап бәріне ортақ. Мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынасты оқушылар өте байқампаз. Егер мұғалім басқа балаларға қарағанда бір

оқушыны жақын тартып, бөлектесе онда ол оқушы алдында беделін жоғалтады. Баланың мұғалімге деген оң пікірі іштей бұзыла бастайды. Мұғалімге деген сенімсіздік, өзін-өзі төмен бағалау, қырсықтық мінез пайда бола бастайды.

Ал мұғалімнің өзіне жақын тартатын оқушысы басқалардан өзін жоғары ұстайды. Соның нәтижесінде «сөз тасығыш» балалар пайда болады.

Бастауыш сынып оқушыларының жағымсыз қасиеттері: бір беттілігі, ашушаңдығы, ұяңдығы, әдепсіздігі, тынышсыздығы, тәртіпсіздігі, өтірік айтуы, дөрекі сөйлеуі және т.б. жақтарымен ерекшеленеді. Бұл сапалардың көбісі әлі берік орнықтап, тек психикалық ерекшеліктері болып табылады. Бұл сапалар келешекте олардың мінез-құлқына сіңіп кетпеуі тиіс.

Мұғалім бұлармен күрес жүргізуі қажет. Ал кей жағдайларда керісінше, осылардың дамуына себеп болып жатамыз.

Ұялу- баланы жағымсыз іс-әрекетпен тоқтатып отыратын күшті моральдық сезім.

Баланы орынсыз ұялта беруде дұрыс емес. Бұл баланың өз күшімен қабілетіне сенімін жоғалтып, онда ұялшақтық пен тұйықтықтың дамуына жағдай жасайды.

Мәселен, салақтық, епсіздік немесе күйгелектіктен болған жағымсыз істерді әдейі жасаған тәртіпсіздік қылықпен бір дәрежеде қарап ұялту қате.

Бала өзінің жағымсыз іс-әрекетінің мәні неде екенін, қандай тәртіпті бұзғанын айқын білгенде ғана ұялтудың тәрбиелік әсері болады. Сондай-ақ баланың өзі түзете алмайтын қатесі үшін де ұялту дұрыс емес.

Сондай-ақ А.С.Макаренко өз еңбектерінде, жасаған қателігі үшін ұжым алдында жазалау, қатты сөздер айтып, намысына тию баланың мінез-құлқына кері әсер ететініне тоқталып өткен.

Мұғалімнің өзіне деген қатал қарым-қатынасын сезінген эмоционалды сезімтал, әсершіл балада мектепке бару, мұғалім алдына келу қорқынышы туады. Оларда қателік, ақымақтық жасау, ұятқа қалу, күлкіге қалу сияқты қорқыныш сұрақтары туады. Сұраққа үрейшіл балалар жауап беруге қорқады, әсіресе тақта алдында. Тақта олар үшін-өзіндік, жазалайтын орын.

Ата-ана көбіне баланың мектептегі сәтсіздіктерін жете ұғынып, т.сінбей жатып баланы кінәлайды. Бұл баланың өзін-өзі төмен бағалауға әкеледі.

Балалардың мінез-құлық мәдениетін тәрбиелеу табысты болу үшін әрбір мұғалім, мұғалімге қойылатын талаптың бірі- кәсіптік мәдениетке көбірек көңіл бөлуді ұмытпау керек.

Оқушылардың мінез-құлқына айналасындағылардың ықпалы күшті. Бала мінез-

құлқының ерекшеліктерінің бірі- еліктегіштік. Егер бала жақсы өнеге көрсететін адамдармен араласса, бұл жақсы нәтиже береді.

Демек, мұғалімнің мінез-құлқы оқушы ұқсауға тырысарлық үлгі болуға тиіс.

Н.Т.Крупская, С.Т.Щацкий, А.С.Макаренко, Қ.Жарықбаев, М.Жұмабаев еңбектерінде мұғалімнің әдебі, сөйлеу шеберлігі, дауыс дикциясы, сыртқы бейнесі жөнінде келелі әңгіме қозғады. Мұғалімге қарапайымдылық, ұқыптылық, жинақтылық, сабырлылық, мейрімділік, кіші пейілділік тән болуы тиіс.

«Мұғалім – мәңгі нұрдың қызметшісі, ол барлық ой мен қиял әрекетіне ақылдың дәнін сеуіп, нұр құятын танымсыз, лаулаған жалын иесі», — дейді Я.А.Коменский.

Балаларды сүйетін, өз пәнін жетік меңгерген, психология, педагогиканы терең меңгерген – нағыз мұғалімнің алдында білім алған бастауыш сынып оқушысының бейнесі мынандай болуы тиіс.

«Ұлылықтың мықтылығы – ағашынан,

Қымыздың күштілігі – сабасынан.

Шәкірттің самғау шыңға көтерілуі –

Үйреткен, тәлім берген – ұстазынан».

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.